

Pressiteade

Luxembourg, 27. oktoober 2022

Nn pöördukseefekt: ELi asutusele kehtivad reeglid on liiga leebed

Euroopa Kontrollikoda märgib oma täna avaldatud aastaaruandes ELi asutuste kohta, ELi asutused peaksid karmistama oma reegleid ja kontrole, et minimeerida ohtu, et ametist lahkuvad juhid ja muud kõrgemad ametnikud võivad asuda erasektoris tööle ametikohtadel, mis võivad tekitada huvide konflikti ja seada ohtu ELi institutsioonide usaldusvärsuse. Samas kiitis kontrollikoda heaks asutuste 2021. aasta raamatupidamise aastaaruanded ja kinnitas seeläbi, et nende raamatupidamine oli usaldusväärne. Audiitorid kiitsid heaks ka kõigi 44 asutuse tulude kogumise ja kõigi asutuste (peale ühe) tehtud maksed kuludelt – seda hoolimata asjaolust, et enamikes asutustes oli endiselt probleeme riigihangetega.

„Me suudame taas esitada ELi asutuste raamatupidamise aastaaruannete kohta märkusteta auditiarvamused ning nende kulutuste kvaliteet vastab nõuetele,“ ütles auditit juhtiv kontrollikoja liige Rimantas Šadžius. „Huvide konflikti ning enda ja ELi kui terviku maine kahjustamise vältimiseks peavad aga nii seadusandjad kui asutused võtma arvesse meie hoiatust ning võtma rangema hoiaku võimaliku pöördukseefekti riski suhtes.“

ELi reeglitega kehtestatakse ELi asutustele väga vähe kohustusi jälgida oma praeguste ja endiste töötajate vastavust nn pöördukseefektiga seotud nõuetele. Teisalt on asutustel (eriti kui neil on regulatiivsed volitused ja sidemed erasektoriga) eriti suur pöördukseefekti risk, kuna nad sõltuvad ajutistest töötajatest (millega kaasneb suur tööjõu volavus), ja nende juhtimismudel hõlmab juhatusi/nõukogusid, mille liikmed nimetatakse tavaliselt ametisse lühikeseks ajaks. Probleem on selles, et juhatusi/nõukogude liikmeid ei peeta asutuste töötajateks, mistõttu pöördukseefekti vastased nõuded nende suhtes ei kehti. Audiitorite sõnul tekitab see õigusliku vaakumi ja viib selleni, et hinnatakse vaid väikest osa võimalikest pöördukseefekti juhtumitest. Lisaks lähtub valdav enamik asutusi võimalike pöördukseefekti olukordadega tegelemisel vaid õiguslikest miinimumnõuetest ning ei jälgi oma praeguste ja endiste töötajate nõuetele vastavust, eeldades üksnes, et need sellealastest juhtumitest ise teada annavad.

Audiitorid on mitmes varasemas aruandes juba kirjutanud probleemidest ELi asutuste juhtimises ja huvide konfliktidest. Käesolevas aruandes juhitakse veel kord juhtimisega seotud probleemidele pankade, kindlustuse ja finantsturgude järelevalveasutustes, mis võimaldavad oma riigi huvide eelistamist Euroopa huvide ees.

Pressiteate eesmärk on edastada Euroopa Kontrollikoja ELi asutusi käsitleva 2021. aasta aastaruande põhisõnumid. Aruanne on tervikuna kättesaadav veebisaidil eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu

@EUAuditors

eca.europa.eu

Audiitorid on taas kriitilised ka selle suhtes, kuidas asutused kaupu ja teenuseid ostavad, ning kutsuvad neid üles tagama, et nad saavutaksid parima hinna ja kvaliteedi suhte. Puudused riigihangetes on endiselt üks peamine põhjus, miks asutused ei järgi maksetele kehtivad reegleid. Viimasel ajal on sellised juhtumid saagenud. Poolte asutuste puhul leidsid audiitorid, et lepingud sisaldasid puudusi. Näiteks eu-LISA puhul (vabadusel ja turvalisusel rajaneva ala suuremahulisi IT-süsteeme haldav amet) avastati 18,1 miljoni euro eest vigaseid kulutusi probleemide tõttu, millele oli juba varem tähelepanu juhitud. Seetõttu esitati eu-LISA-le tema maksete kohta veel üks „kollane kaart“, st märkustega auditiravimus, ning tal paluti parandada oma hangete ja lepingute haldamist.

Audit näitab, et Venemaa sõda Ukraina vastu mõjutab eelkõige kolme asutust. ELi Varjupaigaamet (EUAA) palus endale eraldada rohkem töötajaid ja raha, kuna Ukraina pagulasi vastu võtnud ELi riigid on palunud rohkem abi. ELi kosmosprogrammi (EUSPA) tegevus kannatas seetõttu, et Vene Sojuzi kanderakette ei saanud enam kasutada Galileo satelliitide orbiidile toimetamiseks. Raskustes olevate pankade likvideerimisega tegeleva ELi asutuse (SRB) hinnangul suurendas sõda krediidiriske, mis on seotud pankade riskipositsioonidega Venemaal, Valgevenes ja Ukrainas asuvate vastaspooltega ning laenudega sellistele omamaistele äriühingutele, kes on sõjast kõige rohkem mõjutatud.

Selgitav taustteave

ELi asutustel on oluline mõju eurooplaste igapäevaelule näiteks sellistes keskse tähtsusega valdkondades nagu tervishoid, turvalisus ja õigus. 2021. aastal kasutasid nad 13,1 miljardit eurot ELi eelarvevahendeid näiteks Euroopa rohelist kokkulepet ja teadusuuringuid toetavate programmide elluviimiseks. ELi asutustes töötas 14 430 inimest (17% kõigist ELi töötajatest) ja nende kogueelarve (v.a SRB) oli 4,1 miljardit eurot (2,5% kogu ELi eelarvest). Seda nimekirja juhib Frontex, kus on üle 1500 töötaja ja mille eelarve on 500 miljonit eurot.

Pöördukseefektiks nimetatakse ELi kontekstis olukorda, kus ELi avalikust teenistusest lahkuvad töötajad asuvad küll tööle erasektoris, kuid jätkavad tegevust samas valdkonnas. See võib tekitada huvide konflikte ja ohustada ELi institutsioonide usaldusväarsust, kuna väärtuslikud organisatsioonisisemed teadmised võivad liikuda erasektoris, kuna endised ametnikud võivad teha lobitööd oma endiste kolleegide hulgas, või kuna praeguseid ametnikke võib mõjutada võimalus leida töökoht väljaspool ELi avalikku teenistust.

ELi asutusi käsitleva aastaaruande täisversioon on kättesaadav [kontrollikoja veebisaidil](#) koos kokkuvõtva dokumendiga „ELi asutuste 2021. aasta auditi lühikokkuvõte“. Täna, neljapäeval, 27. oktoobril korraldavad audiitorid veebikonverentsi „ELi asutuste usaldusväärne finantsjuhtimine“, millel keskendutakse pöördukseefektiga seotud huvide konfliktide ohule ja probleemidele riigihangetes. YouTube’is kell 9.30–12.30 toimuva otseülekande vaatamiseks klikkige [siin](#).

Pressikontakt

Kontrollikoja pressibüroo: press@eca.europa.eu

- Damijan Fišer: damijan.fiser@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 621 552 224
- Vincent Bourgeois: vincent.bourgeois@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 621 552 502
- Claudia Spiti: claudia.spiti@eca.europa.eu, mobiil: (+352) 691 553 547